РУСКИ ПИСАЦ ЗАХАР ПРИЛЕПИН ЕКСКЛУЗИВНО ЗА „НАЦИОНАЛНУ РЕВИЈУ”

Бог, гле, постоји

Србија је красна земља, са отвореним и лепим људима. Врло много неба, врло добра поезија, врло укусна храна, а у храмовима свеци су с мачевима, проницљивих очију праведника и ратника. Данашњи свет врти се у кругу, јурећи сопствени реп. Убрзо ће идеје које су обележиле крај XX века отићи дођавола и нећемо нимало жалити због тога. Ми ласкамо себи мислећи да смо паметнији од људи који су живели у XV столећу или пре наше ере. Сва слобода је унутра, споља је много таштине и хаоса. Анђели нису изван, они се гнезде у нама, само што они не могу да живе на ђубришту

Пише: Весна Капор

Сјединио је у себи много необичних ликова, па је можда логично што је постао писац. Син наставника историје Николаја Семјоновича и лекарке Татјане Николајевне, рођен 1975. у селу Иљинка, у Рјазањској области, био је мајстор-сваштар, чувар, утоваривач, па чак и командир руских специјалних полицијских снага у Чеченији. На Државном универзитету у Нижњем Новгораду завршио је Филолошки факултет и Школу јавне политике. Од романа *Патологије* (2005), *Сањка* (2006) и *Грех* (2007) један је од

најутицајнијих и најпревођенијих савремених руских писаца.

Живи у Нижњем Новгораду, срећно ожењен, четворо деце. Директор тамошњег представништва *Нове газете* и главни уредник сајта *Слободна штампа* (*Свабодная пресса*). Више о њему на личном сајту:
www.zaharprilepin. ru
.

Разговарали смо приликом његове недавне посете Србији.

Свет Ваших књижевних интересовања је савремена Русија. Руски човек, његов осећај отаџбине, народ, темељ су грађењу ликова и нарације у Вашим делима?

Донекле је тако. Ипак, није само савремена Русија. Сада, ако Бог да, дорађујем нови велики роман *Обитељ* – тамо се радња дешава двадесетих година прошлог века. Па, најзад, оно што се дешава у роману *Црни мајмун* нема никакве везе са појмовима као што су „отаџбина" и „народ" – управо тамо су приказани људи који су испали из тих појмова. У осталоме имате право.

У *Санки* говорите да је будућност Русије нови-заборављени-стари народ. Колико је књижевност у стању да помогне очувању сопствене историје и културе народа?

Знате, у време Другог светског рата била је ужасна блокада у Лењинграду. Тада је на стотине хиљада људи умрло од глади. Научници су некако били у стању да у лабораторији сачувају зрна најзначајнијих пољопривредних култура, и нису смели да их

дирају. Од њих су могли да скувају чорбу, али су их сачували, упркос свему!

Ето, књижевност се бави отприлике тим истим: у најтежим временима она чува то зрно из ког може да израсте народ на новој спирали свог живота.

На крају крајева, свака нација је настала из мита. На почетку беше реч – затим се појавио народ, његови јунаци, његов лик.

До које мере лично искуство утиче на настанак књижевног дела?

У мом случају – у веома озбиљној мери. Нисам обавезан да проживим читав живот својих јунака, али сам дужан да имам представу о томе шта су они доживљавали када им је било заиста болно, страшно или радосно.

Да би писац добио ту представу, понекад мора урадити са собом оно што раде са собом његови јунаци. На своју срећу, много тога што описујем урадио сам са собом још пре него што сам почео да пишем.

Српски читаоци препознали су Вас као свог писца. Да ли сте то осетили у Србији, у контактима са читаоцима?

О, да! По својој прилици, нигде на свету не осећам се тако спокојно, тако радосно, као у својој породици. Срби су моји највољенији читаоци. Моје књиге преведене су на шеснаест језика, и у неким земљама, на пример у Француској или Италији – поготову у

Италији – такође је врло добра публика, дивни људи. Али Србија је... моја тајна страст и заљубљеност.

У РАСПОНУ РУСКОГ ЧОВЕКА

Писати значи, за Вас, импулс, начин живота или пре свега смишљен рад?

Како кад. Доживљавам то као посао. Кад би ми сутра дали највећу награду у животу, писао бих мало мање. Понекад не успевам да живим због тога што је тако много посла. Али, уопште, осећај када завршавам роман је врло пријатан. Теглио си тај камен у планину – кад одједном, он се откотрљао доле. И то је олакшање.

А, најзад, да ми није било мојих књига – када бих ја доспео у Србију и упознао се са толиким бројем дивних људи? Имам срећну судбину. Само зато што сам од малих ногу манијакално волео поезију, и сав сам прожет књижевношћу, она је део моје природе. И сада ме књижевност води по свету.

Може ли се утицати на друштво данас или је књижевност добила споредну улогу у животу савременог човека?

С једне стране, чини се да људи читају све мање и мање.

С друге стране, писац у Русији има прилично велику тежину. Код нас чак и митинге опозиције предводе писци – на пример, Лимонов, или Дмитриј Биков, или Борис Акуњин. А када се одржавају митинзи за подршку власти, предводе их други писци – на пример, Александар Проханов или Јуриј Пољаков.

Писци у Русији су на нивоу шоу-звезда, често се појављују на насловним странама часописа, гости су најпрестижнијих емисија. Тако да они, безусловно, имају веома јак утицај.

Ваши јунаци често, чак и када се налазе у безизлазним ситуацијама, осећају срећу готово физички опипљиву. А реч је о ситницама и осећањима самих јунака, њиховој способности да виде и улазе у дубину себе и света. Како бисте дефинисали Руса, данашњег и прошлог? (Разлика постоји?)

Вероватно постоји разлика – али та разлика још није провалија. Та разлика се још може прескочити. Руски човек – као идеални образац – веома је јак, веома трпељив, врло мало размишља о вредности свог конкретног живота и у стању је да се растане од њега кад га судбина стави пред избор. При том, он је врло груб, прилично аљкав и склон спољашњим ефектима: свакакве глупе куповине, пијана дрскост, туче, баналност. Али то, што он мало цени себе и не хвата се за свој живот, омогућава да му се опрости много тога.

Руски човек, без обзира на то што је изградио империју, веома је трпељив и верски толерантан. Данас, кад Запад марљиво учи Русију како треба живети у свету, како ми да живимо у својој држави, понекад ми је смешно. На територији данашње Немачке живеле су десетине словенских племена – све су их истребили. А на територији Русије сваки народ који је живео пре 700 година – живи и данас. Сами ћемо научити свакога да буде толерантан, не мешајте се у наше ствари.

При том, још једном понављам, Русија је огромна, груба, понекад неокретна држава. Она

се може окренути на други бок и случајно испустити неку малу државу у море. Сасвим случајно.

ОМАЖ РУСКОЈ ЖЕНИ, ВЕЛИКИ И ДВОСМИСЛЕН

А руска жена? Посебни су поштовање и нежност према женама у Вашим делима?

О, руска жена! Са њом треба нешто радити. Одавно се ником не потчињава. Већ је дошло време да се она изнова припитомљава, као степска бедевија. Поготову што јој је и самој већ досадило на слободи.

Руска жена је веома лепа и веома паметна. То што је половина холивудских звезда ожењена Рускињама уопште ме не чуди. Задивљујућа лепота и интелект, и спољa анђеоски (али варљив) карактер – то је наш сој, то је Рускиња. И то с каквим се скандалима после дешавају разводи холивудских звезда са својим другарицама Рускињама мени је врло смешно. Ти момци нису одмах схватили за кога се везују. Треба имати на уму да је Рускиња она иста жена која рађа руске војнике. А они вероватно мисле да је та дива огромних очију и на дугим ногама једно, а војник који је тенком стигао до Берлина и уништио најстрашнију армију на свету друго. Али испоставља се да су они сродници.

Волим руске жене. Једна од њих је моја мајка, друга моја жена.

Још нисам разумео ко је кога од нас заробио. Мада ми већ одавно не ратујемо, зато што је њу ионако немогуће победити.

Жена се јавља као извор снаге и суштина живота. Да ли су код Вас женски ликови и однос према њима одраз традиције или Ваше сопствено опажање?

Најпре је то било моје сопствено опажање, а после ћу ја од тога да направим традицију. Књижевност и јесте традиција. Пушкин и Толстој су смислили руски народ. Па и руску госпођицу. Ја, у складу са својом снагом, покушавам да додам неке црте њеном дивном портрету.

У Вашим делима породица је готово увек основна подлога у животу јунака. Каква је улога породице данас и шта је она за Вас лично?

Породица је моја основа. Не без разлога, у руском језику речи *родитељи - род - Родина* (Отаџбина) имају исти корен.

Породица доживљава тешка времена. Савремени свет улаже сувише да би је уништио. Човек, како се објашњава, не дугује ником ништа – слободан је од отаџбине, језика, од своје жене и своје деце. Осећај је да он није слободан једино од својих полних органа, које је обавезан да користи максимално слободно.

Све то ме наводи на невеселе мисли.

Али, да би се поправила ситуација, нема никаквог другог пута: на личном примеру показивати да је породица благо. Доказивати: човек који се лишава породице и деце – лишава себе тла и корена. Испоставља се, пре или касније, да је он у празнини и да нема

тежину. Најчешће се испостави доцкан.

Често подсећам на те људе. И многи се љуте на мене, сматрају да се петљам у њихов лични живот. И имају право. При том, мене не брине ничији лични живот, него будућност Русије. Да би Русија постојала, потребно је да овде живи известан број нових, образованих, лепих и часних људи, који имају осећање дуга према прошлости и будућности.

ЈЕДНА ПРОЖДРЉИВА СЛОБОДА

Основна разлика између Вашег одгајања у породици и одгоја Ваше деце?

Никакве разлике, чини ми се, нема. Гајим децу онако како су одгајали мене. Не покушавам да будем догматичан и да им причам како би требало да се понашају. Једино се трудим да радим тако да деца никада не виде разлику између оног што ја говорим и оног како ја живим.

У данашњем високотехнологизованом и отуђеном свету, какву будућност могу очекивати млада поколења?

Напредак не мења ништа. Бадава мислимо да ми живимо у „новој ери”, у „веку информације”. Ми ласкамо себи. Нисмо нимало паметнији од људи који су живели XV

веку, па чак ни у III веку пре наше ере. И даље смо лења, гола створења, без канџи и крзна. И кад умислимо много о себи, подсете нас ко смо. Бог постоји.

Захваљујући Вашој књижевној слави, много путујете. Какав је Ваш општи утисак о том свету?

Свет се врти у кругу. Убрзо ће цивилизација доћи до тога да ће те идеје које су наизглед победиле крајем XX века – идеје либерализма, мултикултуралности, глобализма, капиталистичке економије, толеранције – отићи до сто ђавола. И не бих рекао да ме то ужасно плаши.

Упркос суровости новог поретка, иза Ваших књига остаје осећање вере, готово наивне, да се свет може мењати и да је душа изнад свега. Како сачувати душу?

Не треба је трошити на своју слободу. Слобода све једе. Сва права слобода је унутра. Споља је много таштине и хаоса. Велики руски песник Сергеј Јесењин је написао: „Како је страшно што душа пролази, као младост, као љубав".

То је истина. Душа пролази. Њен одлазак страшнији је него одлазак младости. Када одлази душа, долази најчудовишнији могући осећај – осећај да те је Бог оставио. Јесењин се обесио, тај осећај га је убио. Али он нам је оставио чудесне песме, где је све речено.

Најпре ти чуваш своју душу, а после твоја душа чува тебе. У сачуваној души живе анђели. Када нам сликају како они лете иза наших леђа, обмањују нас. Анђели се гнезде у нама. Само, они не могу да живе на ђубришту. <

***

ДА НЕМА РУСИЈЕ, БИО БИХ СРБИН

Уопште, какав је Ваш доживљај Србије?

Лудо лепа земља, са отвореним и лепим људима. Врло много неба, врло добра поезија, врло укусна храна, а у храмовима свеци су с мачевима, проницљивих очију праведника и ратника. Да није Русије, био бих Србин.

***

ЉУБАВИ ЗА ЦЕО ЖИВОТ

Судећи по Вашим јунацима, породица и детињство су темељ личности сваког човека?

Да. И љубав. Кад је деца не добију довољно у детињству, после је траже читавог

живота. И не налазе је. Зато децу треба обожавати. То их испуни срећом за цео живот.

***

ТО НЕ ИДЕ

Може ли уопште да опстане друштво без породице?

Па, хајде да пробамо. Али само не у Русији ни у Србији. И да видимо шта ће се десити. Мени се чини да ће у ту земљу врло брзо доћи људи који имају велику породицу и много деце. И они ће се наругати белим будалама које су закључиле да им жене и деца нису потребни.

(Национална ревија „Србија”, Београд, број 40, 2013, **www.nacionalnarevija.com**)

Објављено: среда, 10. мај 2023, 22:46h